

TÜRKİYE'NİN TOPRAK VARLIĞI

Kayaların Çözülmesi iki şekilde gerçekleşir.

Fiziksel (Mekanik) Çözülme: Çöller gibi sıcaklık farkının fazla olduğu yerlerde görülür.

Kimyasal çözülme: Nemlilik ve yağışın fazla olduğu yerlerde görülür. Örn: Ekvator

NOT: Çölde toprak yoktur. Bunun sebebi kimyasal çözülmenin (yağışın) yetersiz olmasıdır.

*** Bitki artıklarının toprakta birikmesiyle oluşan, koyu renkli organik maddeye **HUMUS** denir. Toprağa verimlilik kazandıran bir maddedir.

*** İklim, Bitki örtüsü, Yer şekilleri, Anakaya, Zaman gibi faktörler toprak oluşumunu etkileyen faktörlerdir.

OLUŞUMLARINA GÖRE TOPRAK TİPLERİ

1)Yerli Topraklar (ZONAL TOPRAK): Ana kayanın bulunduğu yerde ayrışması sonucu oluşurlar. Bu toprakların genel özelliğinde daha çok iklim-bitki örtüsü ve kayanın özelliği etkilidir.

NEMLİ BÖLGE TOPRAKLARI:

1) Tundra: Kutuplara yakın yerde görülür. Yılın büyük bir kısmında donmuş halde bulunur. Yaz mevsiminde bataklık halini alan, tarıma elverişsiz topraklardır. Ülkemizde görülmez.

2) Podzol: Soğuk nemli iklim bölgesinin iğne yapraklı ormanları altında görülen toprağıdır. Yıkanmanın etkisiyle açık renklidir. Verimi düşüktür. Türkiye'de Batı Karadeniz Bölümünde görülür.

3) Kahverengi orman toprağı: İliman kuşağın nemli iklim bölgesinde görülür. Yayvan yapraklı ormanlar altında görülür. Humus bakımından zengindir. Türkiye'de Karadeniz bölgesinde, Trakya'da ve Anadolu'da yükseklerde orman örtüsü altında görülür.

4) Terra-Rossa toprakları: Akdeniz iklim bölgesinde kalkerli arazi üzerinde görülürler. Demir oksitçe zengin oldukları için kırmızı renklidirler.

5) Laterit toprağı: Ekvatorial iklim bölgesinde görülürler. Kimyasal ve organik çözülme çok hızlıdır. Bitki örtüsü sık olduğundan humus karışımı çok fazladır. Ancak yıkanmanın etkisiyle toprak mineral maddece fakirleşir.

YARI NEMLİ VE KURAK BÖLGE TOPRAKLARI

Kurak bölgede oluşan topraklarda yağış azlığı nedeniyle, yıkanma azdır. Bundan dolayı tuz ve kireç oranı fazladır. Bozkır (Step) bitki örtüsünün çürüyerek toprağa karışması sonucu humus birikmesi olur. Bu sebeple verimlidirler.

1)Çernezyomlar (kara topraklar): İliman kuşağın yarı nemli bölgelerinde görülür. Gür ot topluluğunun çürüyerek toprağa karışmasından dolayı humus birikimi fazla olan dünyanın en verimli toprağıdır. Türkiye'de Erzurum-Kars Bölümünde görülürler.

2)Kestane renkli step toprakları: Yağışların az olduğu step bitki örtüsü altında görülür. Humus birikimi azdır. Verimi düşüktür. Kireç ve tuz oranı yüksektir. Türkiye'de İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde görülürler.

3)Çöl toprakları: Çöl bölgelerinin tarıma elverişsiz topraklarıdır. Kimyasal ve organik çözülmenin yetersizliğinden dolayı daha çok kum yığınlarından oluşur.

2)Taşınmış Topraklar (AZONAL TOPRAK): Dış kuvvetlerin etkisiyle aşınarak, taşınan maddelerin çukur yerlerde veya düz yerlerde birikmesiyle oluşur. Bu toprakların ortak özelliği mineral maddelerce zengin olmalarıdır. Akarsuyun oluşturduğu **ALÜVYON**, Buzul'un oluşturduğu **MOREN**, Rüzgârın oluşturduğu **LÖS** toprak bu türdendir. Dağlık yamaçlarda oluşan topraklara **KOLÜVYAL** toprak denir.

3. İNTRAZONAL Topraklar: Oluşumunda yerşekilleri ve ana kayanın özellikle etkili oldukları topraklardır.

Halomorfik topraklar: Tuzlu topraklardır.

Hidromorfik Topraklar: Bataklık yerlerde su seviyesi yüksek olan topraklardır.

Kalsimorfik topraklar: Kireç oranı yüksek topraklardır.

Vertisoller: Eski göl tabanındaki killi ve kireçli topraklardır. Dönen toprak da denir.

Rendzina: Yumuşak kireçtaşı üzerinde oluşan topraklardır.

Regosol: Volkanik alanlarda oluşan topraklara denir.

TÜRKİYE'NİN BİTKİ ÖRTÜSÜ

Endemik Bitki: Sadece bir bölgede ya da ülkede yetişen, başka yerlerde görülmeyen bitkilere denir. (Kazdağı göknarı, sığla ağacı, kasnak meşesi, Datça hurması...)

Not: Ülkemizde bitki çeşitliliği ve endemik tür zenginliği fazladır. (Özellikle Doğu Karadeniz ve Toroslar) Bunun sebebi: Türkiye'de iklim ve toprak çeşitliliğinin fazla olmasıdır.

Bitki örtüsünün yeryüzüne dağılışı üzerinde etkili olan faktörler şunlardır.

1-İklim Şartları: 2-Yer şekilleri ve yükselti 3-Toprak Özellikleri 4- Beşeri Faktörler (İnsan)

A- AĞAÇ FORMASYONU: Her mevsim yağış alan ya da bitkilerin suya en fazla ihtiyaç duydukları sıcak dönemlerde (yaz mevsimi) yağışlı olan yerlerde bitki örtüsü ormandır.

1- Ekvatorial Yağmur Ormanları: Ekvatorial bölgede görülen, çok gür (balta girmemiş ormanlar), uzun boylu, yapraklarını dökmeyen ağaç topluluklarıdır.

2-Muson Ormanları: Muson iklim bölgesinde (Hindistan, Çin ve çevresinde) görülür. Ekvatorial yağmur ormanları kadar olmasa da gür ormanlardır.

3-Orta Kuşağın Karışık Ormanları: Orta kuşakta görülen yapraklarını döken geniş yapraklı ağaçlarla, iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlardır. Ülkemizde Marmara'da ve Karadeniz kıyılarında yaygın olarak görülür.

4-Tayga Ormanları (İğne yapraklı ağaçlar): Soğuk bölgelerde görülen iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlardır. Türkiye'de yüksek dağlarımızda iğne yapraklı ağaçlar bulunur.

Geniş Yapraklılar: Kayın, Kestane, Meşe, Dişbudak, Ihlamur, Kavak

İğne Yapraklılar: Ladin, Köknar, Sarıçam, Karaçam, Kızılçam

B- ÇALI FORMASYONU: Yağış miktarı yetersiz olan ya da ormanların tahrip edildiği yerlerde oluşan kısa boylu ağaç ve çalılarından oluşan bitki örtüsüdür.

1-Maki: Akdeniz ikliminin bitki örtüsüdür. Yapraklarını hiç dökmeyen, kuraklıktan dolayı yaprakları kalın, kısa boylu (bodur) ağaççıklardan oluşan bitki örtüsüdür. (Zeytin, keçiboynuzu, mersin, defne...) Ülkemizde Akdeniz kıyıları Ege ve güney Marmara'da görülür.

NOT: Akdeniz ikliminin bitki örtüsünün maki olmasının temel sebebi; yaz kuraklığıdır.

2-Garig: Makilerin tahrip edilmesiyle (kıl keçisi ve insanlar tahrip eder) oluşan çalılıklardır.

3-Psödomaki (Yalancı maki): Karadeniz kıyılarında ormanların tahrip edildiği yerlerde ortaya çıkan makiye benzeyen çalı topluluklarına denir.

C: OT FORMASYONU: İklim şartları itibariyle ağaçların yetişemediği yerlerde ortaya çıkan bitki formasyonuna denir.

1-Savan: Ekvatora yakın savan bölgelerinde yazın yeşeren, kışın kuraklıktan dolayı kuruyan uzun boylu otlardır. (Aslan, Kaplan fil gibi vahşi hayvanların, safari belgesel filmlerinin çekildiği alanlar.)

2-Bozkır(Step): Karasal iklim bölgelerinde ilkbaharda yeşerip yazın kuruyan ot topluluklarıdır. Küçükbaş hayvancılık bu ot formasyonu üzerinde yaygındır. Ülkemizde İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu, Trakya'da görülür.)

***Antropojen Step: İnsanların ormanları tahrip ettikleri yerlerde ağaçların yerinde ortaya çıkan bozkırlardır. Ülkemizde İç Anadolu ve Trakya'da görülür.

3-Çayırlar: Yüksek dağlarda yaz yağışlarına bağlı olarak ortaya çıkan yazları kurumayan ot formasyonudur. Ülkemizde Doğu Karadeniz yaylalarında, Kuzeydoğu Anadolu'da görülür ve buralarda büyükbaş hayvancılık yaygındır.

4-Tundra: Tundra iklim bölgelerinde(kutuplara yakın soğuk yerler) görülen bataklık görünümündeki topraklar üzerinde bulunan ot formasyonudur.

Not: Bitkilerin, geniş yapraklı ormanlar, karışık ormanlar, iğne yapraklı ormanlar ve çayırlar şeklinde kuşaklar oluşturmasının temel sebebi;"**SICAKLIK**"tır.

